

de Minister van Justitie en Veiligheid
de Minister voor Rechtsbescherming

**Directie Wetgeving en
Juridische Zaken**
Sector staats- en
bestuursrecht

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

Datum
13 december 2021

Ons kenmerk
3704329

Zaakkenmerk
2127156

nota

Kamerbrief met reactie op nadere adviezen over
wetsvoorstel WGS

1. Aanleiding

Het wetsvoorstel Wet gegevensverwerking door samenwerkingsverbanden (WGS) ligt al enige tijd in de Eerste Kamer. Op verzoek van de Eerste Kamer is nader advies uitgebracht door de AP en het College voor de Rechten van de Mens (CRM) evenals voorlichting door de Afdeling advisering van de Raad van State. Vanuit de Tweede Kamer is door het lid Omtzigt verzocht om zo spoedig mogelijk te reageren op het nadere advies van de AP. De commissie van Justitie en Veiligheid van de Eerste Kamer heeft verzocht om een inhoudelijke reactie op de adviezen en de voorlichting van de Afdeling advisering.

2. Geadviseerd besluit

U wordt geadviseerd in te stemmen met de bijgaande Kamerbrief aan beide Kamers der Staten-Generaal, om te voldoen aan voornoemde verzoeken.

3. Kernpunten

De brief benadrukt het belang van het wetsvoorstel WGS en geeft aan dat en waarom u van mening bent dat de adviezen en de voorlichting niet in de weg hoeven te staan aan voortzetting en afronding van het wetstraject. Aangegeven wordt hoe een aantal zorgpunten kan worden weggenomen. Dat vergt onder meer het niet in werking laten treden van het onderdeel van de wet dat het mogelijk maakt om bij amvb nieuwe samenwerkingsverbanden te regelen en aanpassing van dat onderdeel in een separaat traject, zodra het wetsvoorstel WGS is aangenomen (zie hieronder bij 4.1). Ook wordt ingegaan op de voorziene nadere regeling van een aantal onderwerpen in de amvb (zie §6 van de Kamerbrief evenals de bijlage daarbij). Die aanpassingen liggen in het verlengde van de nadere precisering en nadere waarborgen die reeds waren beoogd met de amvb behorend bij de WGS, en deels ook verplicht zijn door de WGS.

4. Toelichting

4.1 Thema's aangedragen door zowel de Afdeling advisering als de AP

Er zijn twee thema's die in zowel de voorlichting van de Afdeling advisering als het advies van de AP aan bod komen, namelijk de mogelijkheid om bij amvb nieuwe samenwerkingsverbanden te regelen en de positie van de Zorg- en Veiligheidshuizen (zie nader §5 Kamerbrief).

Wat betreft de mogelijkheid om bepaalde overige samenwerkingsverbanden bij amvb te regelen, adviseert de AP om die te schrappen. De Afdeling advisering vindt dat deze delegatiegrondslag moet worden beperkt tot tijdelijke

spoedsituaties. In §5.1 van de Kamerbrief wordt aangegeven dat u, gelet op de voorlichting van de Afdeling advisering, bereid bent om toe te zeggen dat de artikelen 3.1 tot en met 3.3, die de mogelijkheid regelen om nieuwe samenwerkingsverbanden bij amvb te regelen, niet in werking te laten treden, en dat een wetsvoorstel wordt ingediend waarmee die artikelen worden aangepast. Voordeel van deze aanpak is dat het de behandeling van het onderhavige wetsvoorstel niet hoeft op te houden. Aldus kan, zoals de Afdeling advisering ook opmerkt, op korte termijn recht worden gedaan aan het belang om de gegevensverwerking binnen bestaande samenwerkingsverbanden van een toereikende wettelijke grondslag te voorzien. Via het nieuwe wetsvoorstel zal in de artikelen 3.1 tot en met 3.3 van de WGS worden geregeld dat uitsluitend in geval van spoed een nieuw samenwerkingsverband bij amvb kan worden geregeld en dat in dat geval zo spoedig mogelijk een wetsvoorstel moet worden ingediend om het betreffende samenwerkingsverband alsnog in de wet te regelen. Dit heet "tijdelijke delegatie".

Wat betreft de Zorg- en Veiligheidshuizen stelt de Afdeling advisering dat nader dient te worden beargumenteerd wat hun plaats binnen de WGS is. De AP vraagt zich af of de regeling van de Zorg- en Veiligheidshuizen nog nodig is gelet op de Wet verplichte GGZ (Wvvgz) en het ontwerp-wetsvoorstel Wet aanpak meervoudige problematiek sociaal domein (Wams). In §5.2 van de Kamerbrief wordt toegelicht dat de Zorg- en Veiligheidshuizen passen binnen het doel van de WGS en dat de Wvvgz en de Wams iets geheel anders regelen.

Directie Wetgeving en Juridische Zaken
Sector staats- en bestuursrecht

Datum
12 december 2021

Ons kenmerk
3704329

4.2 Overige opmerkingen uit het advies van de AP

De AP adviseert om het wetsvoorstel niet in de huidige vorm aan te nemen en vindt het dringend noodzakelijk dat bepaalde aanpassingen worden doorgevoerd. De AP adviseert om de gegevensverwerking van de vier in het wetsvoorstel geregelde samenwerkingsverbanden scherper af te bakenen. Verder maakt de AP een aantal specifieke opmerkingen van uiteenlopende aard. In §6 geeft de Kamerbrief een algemene reactie op dit advies, waarin onder meer wordt benadrukt dat het wetsvoorstel zelf een aantal belangrijke beperkingen bevat voor het verwerken van persoonsgegevens. Onder verwijzing naar de bespreking van de afzonderlijke aanbevelingen van de AP in de bijlage bij de Kamerbrief, geeft u aan voornemens te zijn om de aanbevelingen in de amvb om te zetten in voorschriften door het volgende te regelen (de nummers corresponderen met de paragrafen in de bijlage bij de Kamerbrief):

1. dat het startpunt van de gegevensverwerking zoveel mogelijk wordt geconcretiseerd en dat daarbij wordt geëxpliciteerd dat deelnemers alleen rechtmatig verkregen informatie mogen inbrengen in het samenwerkingsverband;
2. dat iCOV voor de subsidiaire doelstellingen inzake markttoezicht en overheidsvorderingen gegevens mag verwerken mits dit gerelateerd is aan de primaire doelstellingen om onverklaarbaar of crimineel vermogen in kaart te brengen of om witwas- of fraudeconstructies te bestrijden;
3. dat bij iCOV een ondergrens wordt gesteld voor zover het gaat om de doelstelling inzake crimineel en onverklaarbaar vermogen, met het oog op de proportionaliteit;
4. dat de doelstelling van het FEC wordt gepreciseerd waar het gaat om risico's met betrekking tot "andere ernstige vormen van criminaliteit";

5. dat bij de Zorg- en Veiligheidshuizen de gegevensverstrekking wordt beperkt tot de eerste schil rond een betrokkene, en dus niet de tweede en derde schil omvat;
6. dat er uitdrukkelijke criteria zullen worden gesteld voor incidentele deelname aan de Zorg- en Veiligheidshuizen;
7. dat het delen van persoonsgegevens tussen samenwerkingsverbanden nader wordt geclausuleerd door deze zoveel mogelijk te beperken tot hit/no hit bevraging;
8. wanneer persoonsgegevens in ieder geval eerder dan binnen vijf jaar moeten worden gewist en dat de mogelijkheid tot hernieuwde verwerking verder wordt beperkt;
9. dat de positie van de rechtmatigheidsadviescommissies verder wordt versterkt bij de vaststelling van regels over de werkwijze, samenstelling, benoeming en ontslag;
10. dat samenwerkingsverbanden bij de verstrekking van resultaten zoveel mogelijk moeten motiveren op basis van welke informatie de uitkomst tot stand is gekomen.

Directie Wetgeving en Juridische Zaken
Sector staats- en bestuursrecht

Datum
12 december 2021

Ons kenmerk
3704329

Ad 2. In de Kamerbrief wordt voorgesteld om in de amvb te bepalen dat iCOV gegevens op grond van de WGS uitsluitend mag verwerken voor de subsidiaire doelstellingen inzake markttoezicht en inning van overheidsvorderingen als dit gerelateerd is aan de primaire doelstellingen (i.e. onverklaarbaar of crimineel vermogen in kaart brengen en witwas- of fraudeconstructies bestrijden). Dit betekent dat iCOV de nieuwe grondslagen uit de WGS niet mag gebruiken voor 'markttoezicht' of inning van overheidsvorderingen als er geen enkele relatie bestaat met het in kaart brengen van onverklaarbaar of crimineel vermogen of het bestrijden van witwas- of fraudeconstructies. Binnen iCOV gaan stemmen op tegen een dergelijke afbakening, omdat iCOV vanuit een holistisch perspectief zou moeten worden beschouwd waarin primaire en subsidiaire doelstellingen gelijkelijk bijdragen aan elkaar. De Kamerbrief beoogt echter in het geheel niet om doelstellingen van iCOV uit te sluiten. In de brief wordt slechts tegemoet gekomen aan de aanbeveling van de AP om nader te definiëren op welke gegevensverwerkingen door iCOV de WGS ziet. Bovendien stelt de AP over deze subsidiaire doelen dat "op geen wijze aannemelijk [is] gemaakt waarom deze van zodanig zwaarwegend algemeen belang zouden zijn – waarom er een zodanig ernstig probleem bestaat dat niet adequaat door de huidige mogelijkheden kan worden opgelost - dat de voorgestelde wettelijke regeling noodzakelijk is. Bovendien zijn ook deze doelen op geen enkele wijze beperkt". Het voorstel uit de Kamerbrief is nodig om te waarborgen dat sprake is van "welbepaalde, uitdrukkelijk omschreven en gerechtvaardigde doeleinden" in de zin van artikel 5 AVG. Dat niet alles wat iCOV doet dan onder de WGS zal vallen, betekent niet dat alle verdere gegevensverwerkingen door iCOV moeten stoppen; de WGS biedt immers ruimte voor deelnemers van samenwerkingsverbanden om onderling gegevens te blijven verwerken voor zover andere wetgeving daarvoor een grondslag biedt (artikel 1.2, tweede lid, WGS). Mocht u nader willen worden geïnformeerd over het voorgaande, dan is een nadere toelichting mogelijk.

4.3 Overige opmerkingen uit de voorlichting van de Afdeling advisering

De Afdeling advisering beschouwt, zo blijkt uit de voorlichting, gegevensverwerking onmiskenbaar als een belangrijk instrument om ernstige en ondermijnende criminaliteit tegen te gaan. Zij ziet in het wetsvoorstel een belangrijke verbetering in vergelijking met de huidige praktijk. De Afdeling

advisering merkt op dat niet alles bij wet kan worden voorzien en benadrukt dat de wetgever moet kunnen vertrouwen op een kwalitatief goede uitvoeringspraktijk. Randvoorwaardelijk en daarmee urgent, is de adequate en zorgvuldige uitvoering en het investeren in professionaliteit en (juridische) deskundigheid op de werkvloer, ook voor wat betreft bijvoorbeeld de werking van algoritmen. De Afdeling advisering merkt op dat op grond van het wetsvoorstel nog belangrijke elementen bij amvb moeten worden geconcretiseerd, en dat daarin in het licht van de proportionaliteit nog nadere afwegingen moeten plaatsvinden.

Directie Wetgeving en Juridische Zaken
Sector staats- en bestuursrecht

Datum
12 december 2021

Ons kenmerk
3704329

Op verzoek van de Eerste Kamer is de Afdeling advisering specifiek ingegaan op het onderwerp discriminatierisico's. Dit onderwerp komt aan bod in §7 van de Kamerbrief. Het wetsvoorstel bevat volgens de Afdeling advisering diverse waarborgen die de risico's op ongelijke behandeling en discriminatie kunnen verkleinen. Wel vindt de Afdeling advisering, evenals het CRM, dat de taak van de rechtmatigheidsadviescommissies zo moet worden gelezen dat zij dienen bij te dragen aan het verkleinen van de risico's op ongelijke behandeling en discriminatie. Een samenwerkingsverband dient volgens de Afdeling advisering bovendien, voordat het overgaat tot geautomatiseerde gegevensverwerking, met het oog op de uitvoerbaarheid zeker te stellen dat het daadwerkelijk in staat is de vereiste zorgvuldigheid te betrachten.

In reactie op het voorgaande wordt allereerst toegelicht op welke manieren de samenwerkingsverbanden verplicht worden discriminatie en andere mensenrechtenschendingen te voorkomen en hoe hier toezicht op gehouden wordt (zie §7.1); dit mede ter uitvoering van de motie Van Nispen/Buitenweg.¹ Verder wordt in §7.2 van de Kamerbrief gemeld dat u met de Afdeling advisering en het CRM van mening bent dat ook de rechtmatigheidsadviescommissies een taak hebben om bij te dragen aan het tegengaan van risico's op ongelijke behandeling en discriminatie, en dat is beoogd dat deze taak valt onder de taak van de rechtmatigheidsadviescommissies. In §7.3 wordt – conform de voorlichting van de Afdeling advisering – onderschreven dat de overheid vanzelfsprekend dient te waarborgen dat wordt geïnvesteerd in professionaliteit en (juridische) deskundigheid op de werkvloer, evenals in een cultuur waarin kan en mag worden afgeweken van algoritmische uitkomsten. Ook stelt u dat de delegatiegrondslagen voor vormen van geautomatiseerde gegevensanalyse pas kunnen worden toegepast indien een zorgvuldige uitvoeringspraktijk zeker is gesteld; er zijn geen concrete voornemens om deze delegatiegrondslagen in te vullen.

4.4 Politieke context

Met de Kamerbrief en de daarin opgenomen voornemens wordt beoogd om enerzijds een aantal zorgpunten weg te nemen en anderzijds geen afbreuk te doen aan de essentie van de toegevoegde waarde van het wetsvoorstel.

4.5 Afstemming

De Kamerbrief is voor commentaar voorgelegd aan DGRR (DRB, DVB, DRC), DGSenB, OM, politie en MinFin. De ontvangen commentaren zijn verwerkt.

4.6 Ontwikkelingen hiervoor

De Tweede Kamer heeft het wetsvoorstel aangenomen in december 2020. De

¹ Kamerstukken II 2020/21, 35447, nr. 17.

Eerste Kamer heeft medio april advies gevraagd aan de AP (uitgebracht 9 november) en het CRM (uitgebracht 24 juni). De Eerste Kamer heeft op 12 juli jl. voorlichting gevraagd aan de Afdeling advisering (gepubliceerd 24 november). De vaste commissie Justitie en Veiligheid in de Eerste Kamer heeft 7 december jl. laten weten de verdere behandeling van het wetsvoorstel te bespreken na ontvangst van uw inhoudelijke reactie op de adviezen en de voorlichting.

**Directie Wetgeving en
Juridische Zaken**
Sector staats- en
bestuursrecht

Datum
12 december 2021

Ons kenmerk
3704329

5. Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

6. Bijlagen

Brief aan beide Kamers der Staten-Generaal, met bijlage.